

Kulturplan för Västernorrland 2023–2026

Handläggare

Ritha Jonsson
Sofia Lundin
Maria Oldenmark
Elin Torestad

Begrepp och definitioner	3
Utgångspunkter.....	7
Vad är en regional kulturplan?	7
Tidigare kulturplaner och processen hit.....	7
Vilka är vi?.....	8
Styrdokument	9
Nationella kulturpolitiska mål	9
Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet	10
Regional utvecklingsstrategi.....	10
Regionplan.....	11
Kulturpolitisk policy.....	11
Målområden.....	12
I Västernorrland tar vi aktiv ställning för konstnärlig frihet samt stärker den kulturella infrastrukturen och det professionella skapandet.....	12
I Västernorrland vill vi skapa jämlik tillgång till kultur för alla.....	13
I Västernorrland har kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet en stark roll i samhällsutvecklingen	14
Kulturområden	16
Biblioteksutveckling, läs- och litteraturfrämjande.....	16
Bild och form	17
Film och rörlig bild	18
Hemslöjd, slöjd och konsthantverk	19
Kulturarv, museer och arkiv.....	19
Scenkonst.....	21
Spelkultur.....	23
Genomförande	24
Arbetsätt	24
Samverkan	26
Uppdrag och uppföljning	27
Finansiering.....	28
Genomförda dialoger.....	29

Begrepp och definitioner

Detta avsnitt förklarar och definierar begrepp som förekommer i kulturplanen.

Armlängds avstånd

Principen om armlängds avstånd syftar till att skapa förutsättningar för konstnärlig frihet genom att främja konstens och kulturens oberoende ställning samt att förespråka sakkunnighet vid konstnärliga bedömningar. Den politiska nivån ska ge förutsättningar för konsten och kulturen men inte styra innehållet.

Civilsamhället/Den idéburna sektorn

Till civilsamhället räknas organisationer och grupper som verkar inom kultursektorn utanför konst- och kulturinstitutioner som föreningar, studieförbund, idéburna organisationer, ungdoms- och pensionärsorganisationer samt trossamfund. Den idéburna sektorn omfattar organiserade verksamheter som bygger på demokratiska värderingar samt gynnar samhälls- eller medlemsintresset.

Det fria kulturlivet

Till det fria kulturlivet räknas organisationer och enskilda utövare som verkar professionellt utanför konst- och kulturinstitutionerna.

Enprocentsregeln

Enprocentsregeln är en ekonomisk princip för investeringar som innebär att en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer investeras i konstnärlig gestaltning.

Flernivåsamverkan

Ett brett kulturliv med mångfald kräver samverkan mellan ett stort antal aktörer för att långsiktighet och hållbara kulturverksamheter ska uppnås. Tillsammans möjliggör aktörer på lokal, regional, nationell och EU-nivå det som brukar kallas flernivåsamverkan. Flernivåsamverkan är också en princip för regional utveckling i Västernorrland.

Folkbildning

Med folkbildning menar vi folkhögskolorna och studieförbunden. Folkbildningen ska göra kunskap och bildning tillgänglig utanför den traditionella skolvärlden och ska ge alla möjlighet att öka sin kunskap och bildning för personlig utveckling och delaktighet i samhället och kulturlivet.

Främjande

Främjande verksamhet fungerar som ett kitt mellan utövare, arrangörer, deltagare och publik. Främjandeuppdraget innefattar stöd till, och nätverkskapande i, föreningsliv, kulturverksamheter och bland utövare. Det handlar om morgondagens utövare, publik, arrangörer och att skapa förutsättningar för ett rikt kulturliv. Främjande handlar även om pedagogisk verksamhet som riktar sig till barn och unga på fritiden och i skolan samt att höja

intresset för kulturområdet. Främjandeuppdraget omfattar insatser för att öka kunskapen om kultur och att skapa strukturer för att nå ut till invånare i hela Västernorrland. Främjandeuppdraget finns i varje konstform och ligger hos alla de regionala kulturverksamheterna.

Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är ett politikområde som tar utgångspunkt i människan, hennes behov och livskvalitet i skapandet av våra livsmiljöer. Arkitektur, form, design, konst och kulturmiljö formar samhället och invånarens vardag och kan tillsammans bidra till att lösa samhällets utmaningar. Det finns många aktörer som behöver samverka för att bidra inom området.

Konstnär

Begreppet konstnär avser professionella utövare och upphovspersoner inom alla konstområden, till exempel dansare, författare, bildkonstnärer och filmare. Det används i regel synonymt med begreppet professionell kulturskapare. Som professionella verksamheter räknas kulturverksamheter vars personal i huvudsak är professionell. Begreppet konstnär kan i några fall specifikt avse bild- och formkonstnärer, det framgår i så fall av sammanhanget.

Konstnärlig frihet

Ett ideal som bygger på tanken att den konst och kultur som produceras i samhället så långt som möjligt ska reflektera fria kreativa processer och värderas utifrån sina konstnärliga kvaliteter.

Konstpolitik

Konstpolitiken ska verka för att skapa goda förutsättningar och hållbara villkor för professionella kulturaktörer inom alla konstformer. Konstpolitiken ska värna konstens självständiga ställning och egenvärde.

Kulturaktörer

Med begreppet kulturaktörer menar vi alla aktörer inom kulturlivet. Det kan vara professionella, ideella, institutioner, enskilda utövare och arrangörer. Till professionella kulturaktörer räknar vi även yrkesgrupper som arbetar inom kultursektorn, men som inte arbetar med det konstnärliga skapandet eller ingår i konstnärsbegreppet. Det kan till exempel vara antikvarier, pedagoger, producenter och tekniker av olika slag.

Kulturens egenvärde

Begreppet avser kulturen för kulturens egen skull och att det konstnärliga uttrycket är ett mål i sig, det vill säga det ska inte i första hand tillföra något till andra områden och samhällssektorer. Konsten är fri och ska få skapas i sin egen rätt. Det hindrar naturligtvis inte att vi sprider eller tar del av kultur för att vi mår bra av det eller för att det skapar arbetstillfällen och tillväxt.

Kulturens infrastruktur

Kulturens infrastruktur består av en rad aktörer som tillsammans gör att kultur kan skapas och utvecklas. Det kan vara konstnärer, scener, arrangörer, lokaler, producenter, scentekniker, mötesplatser med flera. Till detta kan även läggas de stödsystem som ger förutsättningar för utbud, samarbetsmöjligheter och institutioner som bibliotek, konsthallar, studieförbund, kulturskola och museer. Ibland förekommer begreppet *kulturens ekosystem*, som synliggör det komplexa samspelet mellan de verksamma delarna inom kulturen. Begreppet kulturell infrastruktur innehåller även perspektiv som fysisk och geografisk tillgänglighet.

Kulturliv

Begreppet kulturliv används för att beskriva hela fältet av aktörer (institutioner, kulturverksamheter, föreningar, kulturföretag, professionella kulturskapare och andra aktörer) som tillsammans erbjuder möten med kultur och möjligheter till deltagande både som publik, besökare och utövare.

Kulturpolitik

Kulturpolitiken syftar till att skapa förutsättningar för ett levande och oberoende kulturliv. Det handlar om att främja delaktighet och tillgång till kultur.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen innebär att varje region får en samlad summa statliga medel från Kulturrådet att fördela till regional kulturverksamhet i respektive region. Summan baseras på, och är en uppväxling av, regionens budget. Kulturplanen är ansökan om statsbidraget. Modellen började införas 2011 och har av regeringen beskrivits som en av de största kulturpolitiska reformerna.

Mottagarkapacitet

Mottagarkapacitet handlar om förutsättningarna för ett brett kulturutbud i hela Västernorrland. Det behövs ett välfungerande mottagande i kommunerna i form av lokaler, scener och arrangörer. Det innebär även att scener behöver uppfylla vissa krav på fysisk tillgänglighet och tekniska krav. Mottagarkapaciteten säkerställs av insatser från civilsamhället, kommuner, regionala kulturverksamheter med flera. Det kan handla om ekonomiska stöd, arrangörsutbildningar samt främjande i form av kunskap eller nätverk.

MU-avtal

MU-avtalet (medverkans- och utställningsersättning) är ett avtal som gäller för statliga institutioner, men principerna är vägledande för alla utställningsarrangörer som får offentligt stöd. Det anger att ett enskilt avtal ska tecknas mellan arrangör och konstnär för konstnärens insatser och kostnader i anslutning till en utställning. MU-avtalet bestämmer ekonomisk ersättning till konstnärer, som till exempel bildkonstnärer, fotografer, konsthantverkare och tecknare för att ställa ut verk som konstnären äger.

Regionala kulturverksamheter

När begreppet används i kulturplanen menar vi de kulturverksamheter som får statliga och regionala bidrag inom kultursamverkansmodellen. Föreningsarkivet Västernorrland, Näringslivsarkiv i Norrland, Riksteatern Västernorrland, Scenkonst Västernorrland AB, Stiftelsen Läns museet Västernorrland, samt Region Västernorrland med Konst Västernorrland och Regionbibliotek Västernorrland. I vissa fall används begreppet kulturaktörer som ett vidare begrepp som även kan inkludera verksamheter som inte är en del av kultursamverkansmodellen.

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar om hur samhället utformas och är en förutsättning för att alla med funktionsnedsättning ska kunna vara delaktiga. För oss betyder tillgänglighet att alla invånare i Västernorrland ska ha tillgång till och möjlighet att vara delaktiga i kulturlivet. Det innebär även att vi vill kommunicera så att alla förstår i kanaler som når så många som möjligt. Vi främjar ett kulturskapande som uppmuntrar till deltagande på olika sätt. Tillgänglighet till kultur handlar också om att alla i Västernorrland ska ha tillgång till ett högkvalitativt kulturutbud.

Utgångspunkter

Vad är en regional kulturplan?

Kulturplan för Västernorrland 2023–2026 beskriver de prioriteringar som vi i Västernorrland gemensamt kommit fram till för att utveckla kulturen under den här fyraårsperioden. Regionen ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och i samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället. Med kulturplanen som grund beslutar Statens kulturråd om det statsbidrag som regionen ska fördela.

Kulturplanen och de gemensamma målsättningarna har tagits fram i bred samverkan med bland andra regionens kommuner, professionella kulturskapare, regionala kulturverksamheter och civilsamhället. Kulturplanen ska verka för en flernivåsamverkan och möjliggöra insatser som medfinansieras från både lokal, regional och nationell nivå. Kulturplanen och dess prioriteringar är även ett styrdokument vid hantering av regionala stöd och anslag.

Kulturplanen har två målnivåer. Den första nivån innehåller tre övergripande målområden för vårt gemensamma utvecklingsarbete, och den andra nivån strategiska mål inom varje kulturområde. Till planen läggs de regionala kulturverksamheternas årliga prioriteringar och ekonomibilaga.

Kulturplan för Västernorrland rymmer också delar av kulturlivet som inte direkt finansieras genom kultursamverkansmodellen, men som är viktiga för länets kulturutveckling och för människor som bor och verkar i länet. Det ger ett helhetsperspektiv och visar på det engagemang och den kraft som det fria kulturlivet, civilsamhället, organisationer och enskilda utövare har för kulturen i Västernorrland. Planen tar också upp de fria kulturskaparnas roll och villkor och vilken viktig resurs de är för samhället. Vi försöker att belysa vikten av konstpolitik, kulturpolitik samt kulturella och kreativa branscher.

Tidigare kulturplaner och processen hit

2010 inleddes processen med att ta fram den första regionala kulturplanen i samband med införandet av Kultursamverkansmodellen. Västernorrland har tagit fram kulturplaner för åren 2012–2014, 2015–2018 samt 2019–2022.

Uppdraget från nämnden för hållbar utveckling inför den nya kulturplanen är att utgå från de tre kulturpolitiska målen samt att skapa en kortfattad och strategisk kulturplan med övergripande mål och tydliga prioriteringar i samråd med samverkansparterna. Vi har under kulturplaneprocessen strävat efter bred delaktighet och förankring.

Kulturplaneprocessen inleddes under försommaren 2021 och fortsatte under hösten med att samla in information och föra dialoger. Vi genomförde klusterdialoger inom de olika kulturområdena där vi sammanförde civilsamhället, folkbildningen och konstnärer samt förtroendevalda och tjänstepersoner från regionen, kommunerna, de regionala

kulturverksamheterna och länsstyrelsen. Klusterdialogerna kompletterades med tematiska dialoger om kulturella och kreativa branscher, tillgänglighet och nationella minoriteter. Vi har också genomfört djupintervjuer med företrädare för viktiga frågor eller grupper. Inspel till kulturplanen har även kommit via Region Västernorrlands webbsida. Under vintern fokuserade kulturplaneprocessen på att identifiera gemensamma prioriteringar samt att återkoppla och förankra dem hos samverkansparterna inför remissförslaget till kulturplan.

I dialogerna har det framgått att i Västernorrland är det viktigt att barn och ungas delaktighet och tillgång till kultur prioriteras. Vi vill värna barns och ungas rätt att delta i kulturlivet. De är dessutom framtidens utövare, arrangörer och publik. Kommunala strukturer, som kulturskolor och bibliotek, samt närvaron av regional kultur i hela regionen, är viktiga för barns och ungas jämlika tillgång till kultur.

Två kulturområden som pekats ut i dialogprocessen är cirkus och spelkultur. Flera aktörer har lyft dessa som viktiga för regional utveckling.

I kulturens ekosystem är kulturaktörer, professionella utövare, idéburen sektor och ideella arrangörer, publiken och skolan beroende av varandra och oumbärliga för ett Västernorrland rikt på kultur. Kulturaktörer är en förutsättning för att de professionella utövarna ska kunna bli anlitade, verka och utvecklas samtidigt som konstnärerna är en förutsättning för att skapa innehåll – konsten. För att utbudet ska nå ut måste det finnas en mottagarkapacitet i hela Västernorrland. Ideella arrangörer och husägande föreningar är ofta nyckelaktörer i det här sammanhanget. Föreningslivet har även en stor roll för västernorrlänningarnas möjligheter till eget skapande och delaktighet. I dialogerna har också de professionella utövarnas förutsättningar och arbetsvillkor lyfts, samt hur viktiga de regionala kulturverksamheterna är för att det ska finnas arbetsmöjligheter, förutsättningar för möten med kultur samt ett kvalitativt utbud i hela Västernorrland.

Dialogerna visar att om kulturen ska kunna verka som en dynamisk, utmanande och obunden kraft behöver den fritt kunna spegla och utforska olika företeelser. Det kan innebära samhällskritik och perspektiv som kan provocera. Ett oberoende kulturliv är en nödvändighet för att vi ska ha ett brett och kvalitativt kulturutbud. Kultur med spets och hög konstnärlig kvalitet kan jämföras med grundforskning eller innovation som driver utvecklingen framåt. Många aktörer understryker att kulturpolitikens uppgift är att skapa goda förutsättningar för kulturen och konsten. Vi behöver stärka möjligheterna för nyskapande kulturuttryck så att konsten kan verka tillsammans med andra samhällsområden och politikområden.

Vilka är vi?

Vi:et i planen är alla aktörer som varit med i dialogerna kring kulturplanen och vi som tillsammans vill skapa ett rikt kulturliv i hela länet. I dialogerna deltog konstnärer från alla områden, företagare, företrädare från civilsamhället och folkbildningen samt förtroendevalda och tjänstepersoner från regionen, kommunerna, de regionala kulturverksamheterna och länsstyrelsen.

Region Västernorrland fastställer kulturplanen och tar genom kultur- och bildningsverksamheten ansvar för att kultursamverkansmodellen genomförs i Västernorrland. I ansvaret ingår att ta fram gemensamma prioriteringar, fördela medel samt uppföljning. Målområden, principer och verktyg samt strategiska mål kopplat till kulturområden har tagits fram i bred samverkan och ansvaret för måloppfyllelsen ligger därför på ett flertal aktörer i länet. Region Västernorrland har sedan kultursamverkansmodellens införande haft en stark närvaro av statlig finansiering, vilket har skapat goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

Kultur- och bildningsverksamheten består av kulturenheten och regionens tre folkhögskolor och är en del av Regional utveckling. Här arbetar vi för tillgänglig kultur i hela regionen. Tillsammans verkar vi för livslångt lärande, tillgång till konstnärliga utbildningar och goda förutsättningar för yrkesverksamma konstnärer samt ett demokratiskt samhällsbygge. Inom kulturenheten ryms regional kultur- och kulturarvsutveckling, konststrategisk verksamhet, konstnärlig gestaltning och regional biblioteksverksamhet, inklusive litteraturutveckling, tillgängliga nyheter och inläsningstjänst. Genom samfinansierade verksamheter ansvarar vi även för regional scenkonst, regional museiverksamhet samt film och- hemslöjdsfrämjande verksamhet.

Styrdokument

Regeringsformen slår fast att ”Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd ska vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten”. Kulturplanen utgår från de nationella kulturpolitiska målen och gällande förordning om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Region Västernorrland har i sin roll som utvecklingsansvarig aktör tagit fram en ny regional utvecklingsstrategi (RUS) för perioden 2020–2030. Tillsammans med Region Västernorrlands regionplan och kulturpolitisk policy är RUS utgångspunkt för arbetet. Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland och Regional biblioteksplan är aktiva delar i kulturplanen. Utöver detta relaterar kulturplanen till gällande lagstiftning och föreskrifter som hör till kultursektorn, till exempel arkivlagen, museilagen, bibliotekslagen och kulturmiljölagen samt diskrimineringslagstiftningen, Agenda 2030 och barnkonventionen. Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska det allmänna främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Det står även i regeringsformen att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas.

Nationella kulturpolitiska mål

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor.
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

Genom medlen inom kultursamverkansmodellen ska regionen ansvara för att bidragsgivningen ger länets invånare god tillgång till:

1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet.
2. museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete.
3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet.
4. professionell bild- och formverksamhet.
5. regional enskild arkivverksamhet.
6. filmkulturell verksamhet.
7. främjande av hemslöjd.

Regional utvecklingsstrategi

Västernorrlands RUS för 2020–2030 innehåller långsiktiga mål och prioriteringar för att regionen ska utvecklas på ett hållbart sätt. ”Visionen utgår från ETT Västernorrland där vi agerar tillsammans för Västernorrlands bästa och tillsammans skapar den handlingskraft som är nödvändig för att tillvarata Västernorrlands alla möjligheter – idag och i framtiden.” Ett brett kulturliv genomsyrar samhället och bidrar till individers, verksamheters och regionens utveckling. Kulturplanen är en del av det regionala utvecklingsarbetet och bidrar till att uppfylla strategins vision och dess målområden.

2030 har Västernorrland som plats stärkts i ett nationellt och globalt perspektiv

2030 arbetar vi på en enad front för att påverka nationell- och EU-nivå inom en rad olika politikområden för att skapa rätt förutsättningar för utveckling och tillväxt i Västernorrland. Vi har ett konkurrenskraftigt, innovativt och kreativt näringsliv och kulturliv som speglar mångfald och jämlikhet och som stärker Västernorrland i ett nationellt och globalt perspektiv.

2030 är Västernorrland den plats som människor väljer för att leva och besöka

2030 har våra städer och landsbygder utvecklats och är välmående. Social sammanhållning samt god och jämlik hälsa är en förutsättning för hållbar samhällsutveckling. Utvecklingen av klimatsmarta samhällen, där vi värnar och tillgängliggör våra kulturmiljöer, bidrar till attraktiva boendemiljöer och fler besökare. Vi välkomnar människor till Västernorrland och genom vår ökade attraktivitet flyttar fler människor till vår region och fler väljer att bo kvar. Ett rikt förenings- och kulturliv är viktigt för demokrati och folkhälsa och bidrar till länets attraktionskraft som besöksmål.

2030 är Västernorrland platsen där företag och organisationer väljer att växa
2030 erbjuder Västernorrland ett innovativt klimat och en mycket attraktiv miljö för hållbara företag och organisationer som genererar tillväxt och sysselsättning. Insatser för entreprenörskap och en tydlig stödstruktur bidrar till en mångfald av företag och företag på lika villkor har möjlighet att bidra till en hållbar tillväxt. Företagande och entreprenörskap i alla branscher, från tillverkningsindustri och gröna näringar till tjänstesektor, besöksnäring och kulturella och kreativa sektorn ska gemensamt kunna bidra till fler arbetstillfällen och ökad sysselsättning.

Kulturplanen ingår i en struktur inom RUS som innefattar målsättningar utifrån Agenda 2030 och ett antal kopplade strategier, planer och program.

Regionplan

Region Västernorrlands övergripande vision är “Liv, hälsa och hållbar utveckling”. I regionplanen beskrivs långsiktiga målområden och prioriteringar för att nå visionen.

Kulturpolitisk policy

Region Västernorrlands kulturpolitiska policy beskriver följande mål:

- Regional kultur ska ge alla möjligheter att delta i kulturlivet.
- Kulturen ska präglas av hög kvalitet med närvaro i hela länet.
- Kulturen ska vara en oberoende kraft för långsiktig hållbar samhällsutveckling.

Målområden

I dialogprocessen har vi samlat kring tre målområden som beskriver hur vi kan arbeta tillsammans för ett Västernorrland.

- I Västernorrland tar vi aktiv ställning för konstnärlig frihet samt stärker den kulturella infrastrukturen och det professionella skapandet.
- I Västernorrland vill vi skapa jämlik tillgång till kultur för alla.
- I Västernorrland har kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet en stark roll i samhällsutvecklingen.

I Västernorrland tar vi aktiv ställning för konstnärlig frihet samt stärker den kulturella infrastrukturen och det professionella skapandet

Konstnärlig frihet och armlängds avstånd är viktiga principer för den offentligt finansierade konsten och kulturen. Därför ska vi främja kulturens oberoende ställning samt säkerställa att sakkunskap står bakom alla konstnärliga urval och beslut.

Vi vill tillsammans verka för goda villkor för kulturellt, konstnärligt och kreativt skapande. Genom att utveckla en strategisk och kompetent konstpolitik skapar vi goda förutsättningar för professionella kulturutövare, kulturella och kreativa branscher samt ett levande kulturutbud i hela regionen. För att säkerställa goda förutsättningar behöver vi stärka kunskapen kring arvoden, kollektivavtal inom kultursektorn och upphovsrättsliga frågor.

I Västernorrland ska det finnas goda förutsättningar för produktion av kultur med hög konstnärlig kvalitet, och möjligheter för breddat deltagande så att fler får tillgång till kultur som uttrycksätt. Vi vill gynna nyskapande initiativ som även utmanar normer. Ett normkritiskt synsätt utmanar traditionella tankesätt och bidrar till en kreativ och demokratisk utveckling.

Det kulturpolitiska ansvaret delas mellan kommunerna, regionerna och staten. En långsiktig offentlig finansiering är en förutsättning för en stark kultursektor. Genom verksamhetsstöd till kulturområdet och samverkan med aktörer inom kultur vill vi främja jämlik tillgång till konst, kultur, kunskap samt fri åsiktsbildning. Vi vill även stärka möjligheter till konstnärlig verksamhet och kulturutbud genom stöd och goda produktionsmöjligheter.

För fortsatt konstnärlig utveckling och kontinuerligt lärande behövs utbildningsmöjligheter och utbyten inom och utom regionens gränser. Tillgång till konstnärliga utbildningar och samverkan med akademi och forskning är viktiga faktorer för utveckling. Tillsammans kan vi främja kunskapsutveckling och -förmedling genom forskning. Samverkan och utbyten över gränserna kan både stärka arbetsmöjligheterna och utveckling med spets inom olika kulturområden.

Kulturens infrastruktur består av en mångfald aktörer. För att utövare ska kunna verka och synas i Västernorrland behöver vi skapa fler mötesplatser, plattformar och scener för samtida

konst och kultur. Konstnärer och regionala kulturverksamheter fungerar som kulturens motorer och ger arbetstillfällen och synlighet.

Utöver producentledet och konstnärsrollen behövs en mottagarkapacitet för att kulturen ska nå ut till sin publik. Här spelar civilsamhället, professionella arrangörer och offentliga aktörer en viktig roll för ett tillgängligt kulturutbud. Vi behöver aktörer som verkar för ett mångfacetterat kulturliv där det finns utrymme för såväl spets och experimentell verksamhet som bredd.

I Västernorrland behöver vi samla kraft för att växla upp lokala och regionala initiativ med nationella och internationella satsningar och stödmöjligheter.

I Västernorrland vill vi skapa jämlik tillgång till kultur för alla

Kulturlivet i Västernorrland ska engagera invånarna och främja allas möjligheter att skapa, berätta samt uttrycka sig och sina åsikter.

Kulturens förutsättningar att nå ut vilar på en mängd aktörer inom offentlig förvaltning, civilsamhälle och näringsliv. För att skapa jämlik tillgång till kultur i Västernorrland behöver vi samverka kring resurser och arbeta utifrån en tydligare roll- och ansvarsfördelning inom kulturområdet.

Barnkonventionen ger alla barn rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet och främjar lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet. Vi vill verka för barn och ungas delaktighet, eget skapande och tillgång till en bredd av kulturuttryck, både i skolan och på fritiden. Möten med kultur och estetiska lärprocesser kan bidra till att fler elever når utbildningsmål och sin fulla potential. Vi vill därför samverka för en långsiktig kulturpolitik som garanterar likvärdig tillgång till kultur för unga.

Aktörer inom kultur och bildning verkar tillsammans för livslångt lärande, delaktighet i samhället och minskat utanförskap. Kunskap om vår historia och samtid är en förutsättning för fri åsiktsbildning och ett demokratiskt samhälle. Genom biblioteksverksamhet samt aktiv förvaltning av museisamlingar och arkiv görs viktigt källmaterial tillgängligt. Ett kontinuerligt berättande och kunskapsbyggande med grund i forskning ska pågå, i samverkan med civilsamhälle och offentliga aktörer.

Vi vill verka för breddat deltagande i kulturlivet. Alla människors rätt till eget utövande och möjligheter att nås av offentligt finansierad kultur är självklar för oss. Vi arbetar aktivt med de sju diskrimineringsgrunderna och anser även att sociala och geografiska klyftor i vårt län måste överbyggas. Genom dialog och samverkan vill vi också stärka närvaron och deltagandet i kulturlivet för de nationella minoriteterna och urfolket samerna.

Att uppleva kultur fysiskt är väsentligt, men digitala verktyg kan öka delaktigheten och ge rum för fler och fördjupade berättelser. Vi behöver därför utveckla den digitala kompetensen,

både för en jämlik tillgång till information och kunskap samt för möjlighet till eget skapande och deltagande i konst- och kulturlivet. Kulturaktörerna behöver fortsatt stärka kompetensen inom digital förmedling och tillgängliga produktioner.

Vi vill bygga kompetens och kapacitet för utveckling tillsammans med civilsamhällets kulturaktörer. För att den kultur som produceras i Västernorrland ska nå sin publik behöver vi ett starkt arrangörsled. De ideella arrangörerna, särskilt utanför tätorterna, är en viktig del av kulturens infrastruktur. Vi vill utveckla en kulturpolitik som stärker arrangörerna och mottagarkapaciteten i samverkan med kommunerna, kulturaktörerna och civilsamhället.

Länets invånare ska ha möjlighet att möta alla konstformer, även där kulturens infrastruktur är svag. Genom att höja kunskapen och utveckla samverkan kan vi göra fler kulturuttryck synliga.

I Västernorrland har kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet en stark roll i samhällsutvecklingen

I Västernorrland arbetar vi för ett kulturliv som präglas av demokratiska värden. Jämlikhet, jämställdhet och interkulturell dialog behövs för ett dynamiskt kulturliv. För en hållbar regional utveckling ska Agenda 2030 och de tre hållbarhetsperspektiven (socialt, ekonomiskt och ekologiskt) alltid beaktas.

Konst- och kultur har goda effekter för samhällsutvecklingen. Kulturens förmåga att gestalta frågeställningar, ge perspektiv, påverka attityder och stimulera engagemang kan bidra till ett mer hållbart samhälle. Det är viktigt att kultur värdesätts och resurssätts inom alla samhällssektorer samt att kunskap om kulturens förutsättningar ökar hos andra politikområden.

För att säkra ett framtida kulturutbud behöver vi professionella kulturskapare. Grundskolan, kulturskolan och estetiska program inom gymnasieskolan skapar tillsammans med folkbildningen och yrkeshögskolan en grogrund för kommande generationers konstnärer, arrangörer och publik. För att fler unga ska välja att bli konstnärer behöver vi stärka tillgången till konstnärliga utbildningar och tillgången till kultur i skolan.

Kulturella och kreativa branscher omfattar företag som har kulturskapande och kreativitet som affärsidé. Aktörer inom dessa branscher är del av ett ekosystem som tillsammans har förmåga att lösa samhällsutmaningar. För fler livskraftiga företag krävs samverkan mellan politikområdena kultur och tillväxt. Vi vill främja kunskapsbyggande, gränsöverskridande initiativ och nätverk mellan aktörer inom de kulturella och kreativa branscherna. För en stark regional utveckling bör koppling mellan forskning, innovation och kultur stärkas. Vi ser ingen motsättning i att lyfta kulturdriven tillväxt, förnyelse och innovation bland kulturella och kreativa företag samtidigt som vi står upp för konstens egenvärde.

Kulturen spelar en stor roll för besöksnäringen och är en resurs för hållbar regional utveckling. Vi vill samverka kring initiativ som bidrar till att länet utvecklas till en kulturregion där vi får fler besökare och stolta invånare. Därför behöver vi arbeta för att stärka samverkan mellan kulturella och kreativa branscher, arrangörer samt besöksnäringen.

Det fria kulturlivet, civilsamhället, offentliga organisationer och näringslivet bygger tillsammans förutsättningar för en livskraftig kultur. För en kulturpolitik som samspelar på lokal, regional, nationell och internationell nivå behöver vi samverka och gemensamt bygga upp en erfarenhets- och kunskapsbank.

Kulturområden

I kulturplaneprocessen såg vi att vissa kulturområden delar strategiska målsättningar och arbetssätt. Här har vi valt att beskriva de kluster av kulturområden som framkommit i processen. Detta ska inte läsas som ett avsteg från förordningen utan som ett sätt att tillsammans lyfta gemensamma mål. På en regional och nationell nivå ser vi att det finns en utvecklingskraft inom områdena cirkus och spelkultur. Vi vill ta vara på detta och inkluderar därför dessa områden i kulturplanens strategiska mål.

Inom varje kulturområde finns gemensamma strategiska mål som tagits fram i bred samverkan. Ansvar för att genomföra målen vilar därför på alla Västernorrlands kulturaktörer. De regionala kulturverksamheterna, som direkt finansieras av kultursamverkansmodellen, tar även fram egna årliga prioriteringar som kommer att biläggas planen.

Biblioteksutveckling, läs- och litteraturfrämjande

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Regionbibliotek Västernorrland ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt, och ska som en del av det allmänna biblioteksväsendet bidra till att biblioteksverksamhet, information och litteratur är tillgänglig för alla. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt personer med funktionsnedsättning, samt åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Barn och unga är särskilt prioriterade.

Regionbibliotek Västernorrland styrs av Regional biblioteksplan för Västernorrland, och består av tre verksamhetsteam. Biblioteksutveckling Västernorrland ska främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. De samarbetar brett med kommunal och regional verksamhet, samt med aktörer inom civilsamhälle, med syfte att främja läsning, digital delaktighet, och tillgång till litteratur. Litteratur Västernorrland ska verka för att främja litteraturen som konstform, exempelvis genom stärkt infrastruktur och samverkan på litteraturområdet, samt fokus på författare och andra litterära yrkesutövare i Västernorrland. Tillgängliga nyheter och inläsningstjänst erbjuder invånare med läshinder en gratis taltidning, Spotlight Taltidningen Västernorrland, och en tidning med korta nyheter på lätt svenska, Y-bladet. Tidningarna är gratis och innehåller nyheter ur synskadades och läshindrades perspektiv. Inläsningstjänst läser in texter för dem som har svårt att läsa tryckt text.

Fokusområden för Regionbibliotek Västernorrland är barn och unga, demokrati och mångfald, digital utveckling, jämlik tillgång, litteratur som konstform, läsfrämjande, och tillgänglighet.

Strategiska mål för biblioteksutveckling, läs- och litteraturfrämjande

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- fler människor läser, skriver, skapar och deltar i samhällsutvecklingen utifrån sina förutsättningar.
- det finns goda möjligheter för författare att leva och utvecklas.
- en större mångfald röster tar plats i det offentliga samtalet, exempelvis genom arbetet för stärkt yttrandefrihet,
- starka och hållbara strukturer och nätverk bidrar till höjd kvalitet och god tillgång till litteratur och biblioteksverksamhet i hela regionen.
- biblioteken har stärkt sin roll som lokala nav och mötesplatser för kunskap, delaktighet, samt förmedling av kultur och litteratur.

Bild och form

Bild- och formområdet omfattar både professionellt skapande, främjande, konstpedagogik, gestaltad livsmiljö och god tillgång till möten med samtidskonst. Många aktörer är verksamma i gränslandet mellan konst, konsthantverk, design och form. En mångfacetterad konstscen förutsätter att konsten får vara ifrågasättande, utvecklande och fungera som en arena för möten och debatt. Likaså är goda utställningsmöjligheter och plattformar för samtidskonst sätt att tillgängliggöra konsten som att skapa utrymme för konstnärers arbete och utveckling. Här är både kommunala institutioner och den regionala museiverksamheten viktiga delar av infrastrukturen tillsammans med civilsamhällets aktörer.

Ett rikt utbud av samtidskonst förutsätter att konstnärer har möjlighet att verka i länet. Tillsammans vill vi stärka strukturer genom kompetensutveckling, främjande och nätverk. MU-avtalet är ett verktyg för att konstnärerna ska få skälig ersättning för sitt arbete i utställningsverksamhet. Enprocentsregeln och utveckling inom området gestaltad livsmiljö bidrar till att såväl bredda arbetsmöjligheter för professionella konstnärer som tillgången till konst av god kvalitet.

Konst Västernorrland arbetar med konsthandläggning och konststrategisk verksamhet och omfattar även redaktionen för den nätbaserade konsttidningen Volym. Arbetsgruppen har i uppdrag att stärka och bredda bild- och formkonstens ställning i länet samt göra konst och konstupplevelser tillgängliga i hela Västernorrland, inte minst för barn och unga.

Konsthandläggarna verkar för tillgång till samtidskonst genom konstinköp och konstnärlig gestaltning i Region Västernorrlands lokaler. Konststrategernas uppdrag är att arbeta konstfrämjande och konstpolitiskt med utvecklingsfrågor inom bild- och formområdet. Arbetet sker i samverkan med yrkesverksamma konstnärer, tjänstepersoner, politiker, institutioner, föreningar och en konstintresserad allmänhet. Volymens syfte är att synliggöra konstnärlig verksamhet, konstpolitik och samtidskonstens utveckling i Västernorrland och norra Sverige.

Strategiska mål för bild och form

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- konstnärer inom bild- och formområdet har goda möjligheter att leva, verka och utvecklas.
- det finns en stark infrastruktur för professionell bild- och formkonst med ökad tillgång till samtidskonst.
- professionell bild- och formkonst görs synlig och intresset för samtidskonsten främjas.
- tillgång till offentlig konst i Region Västernorrlands lokaler utvecklas.
- området gestaltad livsmiljö utvecklas i samverkan med länets kommuner och andra aktörer.
- barn och unga har tillgång till professionell bild- och formkonst samt eget utövande.
- konstnärlig utveckling främjas genom residens och utbyten.

Film och rörlig bild

Film och rörlig bild är ett sektorsövergripande kulturområde, en tillgänglig konstform som når ut och konsumeras av de allra flesta oavsett ålder, bakgrund eller andra förutsättningar. Det stora intresset för film och rörlig bild är en viktig kraft att bygga vidare på och gör det också angeläget att förmedla kunskap i den rörliga bildens språk. Både att få utveckla förmågan att se kritiskt på och kunna analysera film och rörlig bild samt erbjudas möjlighet till eget skapande. Barn och unga är därför en viktig målgrupp. En stabil och långsiktig finansiering inom området tillsammans med goda finansieringsvägar erbjuder möjligheter till skapande och produktion samt arbetstillfällen på bred front, och bidrar till en naturlig koppling mellan kultur och näringsliv.

Film Västernorrland arbetar med att främja och utveckla filmkulturen i länet och bedriver en omfattande filmpedagogisk verksamhet för barn och unga, i skolan och på fritiden. Genom samproduktion av kort- och dokumentärfilm verkar Film Västernorrland för att en mångfald av filmer med hög kvalitet görs i länet. Ett särskilt fokus ligger på att utveckla unga filmskapare och talanger. Från och med 2022 samproducerar Film Västernorrland långfilm och tv-dramaserier via långsiktig regional och kommunal finansiering. Film Västernorrland ger råd och stöd till biografer och andra visningsaktörer i länet och arrangerar den internationella filmfestivalen Filmfest Sundsvall.

Strategiska mål för film och rörlig bild

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och har möjligheter till eget skapande.
- invånare tar del av värdefull film från hela världen genom att biografer och andra visningsaktörer samt mötesplatser för filmkonsten stärkts.
- filmare kontinuerligt gör värdefull film som får spridning nationellt och internationellt.
- det finns goda förutsättningar för att utveckla talanger och där konkurrenskraftiga, drivna kreatörer och filmarbetare lever och verkar.

- vi stärker filmen som konstområde och en stark professionell filmbransch genom långsiktig finansiering.
- en långsiktigt hållbar filmproduktion främjas.

Hemslöjd, slöjd och konsthantverk

Slöjd är deltagarkultur. Slöjdområdet verkar i en tradition där gamla kunskaper och erfarenheter förs vidare, byggs på och modifieras i förhållande till rådande tidsanda och behov. Kunskapsutbyte och kunskapsutveckling sker i samarbete över region- och landsgränser. Slöjdområdet är en vid och omfattande kulturyttring som samverkar med många andra områden, bland annat byggnadsvård, besöksnäring, friluftsliv och föreningsliv. Många aktörer är verksamma i gränslandet mellan konst, konsthantverk, design och form. Tillsammans vill vi stärka strukturer genom kompetensutveckling, främjande och nätverk.

Hemslöjdsfrämjande verksamhet är en del av Stiftelsen Läns museet Västernorrlands uppdrag. Genom hemslöjds konsulenternas arbete med riktad verksamhet till grundskolan nås alla barn och unga i regionen. Slöjdande stärker barns och ungas praktiska kompetens, förmåga till problemlösning och bidrar till känslan av att kunna reda sig själv. Slöjd är också en inspirations- och kunskapskälla för en mer hållbar livsstil. Verksamheten omfattar utbildningsinsatser för slöjdlärare och fritidsledare genom slöjdhandledarutbildning, utveckling av hemsidan *Slöjd kommer lastad* samt genom att verka för ökad andel slöjd inom skapande skola.

Yrkesverksamma slöjdare är viktiga kulturbärare som upprätthåller och utvecklar slöjdområdet och därigenom också bidrar till regionens attraktivitet. De stärks genom att ta del av uppdrag, kompetensutveckling och aktiva nätverk via hemslöjds konsulenternas verksamhet. Likaså de hobbyverksamma slöjdare som också erhåller kursutbud och nätverk via hemslöjdsföreningar, studieförbund och andra idéburna organisationer.

Strategiska mål för hemslöjd, slöjd och konsthantverk

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- alla intresserade i hela regionen, såväl vuxna som barn och unga, ska ha möjlighet att slöjda.
- pedagogiska insatser för barn och unga kring hemslöjdens tekniker finns tillgängliga för grundskola och verksamhet på fritiden.
- professionella och aktiva slöjdare har goda möjligheter att leva, verka och utvecklas.
- slöjdområdets kunskaper anses som relevant för samtida vardagsliv.
- slöjdområdet samverkar interkulturellt, nationellt och internationellt - för effektiv kompetens- och resursanvändning.

Kulturarv, museer och arkiv

I Västernorrland arbetar många aktörer och organisationer med kulturarvsutveckling inom den offentliga, idéburna och privata sektorn. Västernorrland har en mångfald av fantastiska

kulturmiljöer och ett rikt kulturarv som genom att de bevaras, används och utvecklas bidrar till ett hållbart samhälle. Kulturarvet, där kulturmiljöer ingår, omfattar ett stort tidsspänn och sätter in människan i ett historiskt sammanhang. Gemensamt är samhällets kollektiva minne som har betydelse för historia, nutid och framtid. Kulturarv omfattar alla materiella och immateriella uttryck av mänsklig aktivitet genom tiderna. Kulturmiljö handlar om hela den av människan påverkade och formade fysiska miljön. Synen på kulturarvet och hur det ska förmedlas förändras beroende på hur samhället och forskningen tolkar sin samtid. Det är därför viktigt att samlingsförvaltningen har långsiktiga perspektiv.

Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland har i samverkan och samråd med kulturarvsaktörer och kommunerna i länet tagit fram ett strategiskt kulturarvsprogram för 2021–2024. Programmet är en fördjupning av kulturplanen och fungerar som riktlinje för det regionala arbetet med kulturarv under planperioden. Målen i programmet understryker den demokratiska värdegrunden som hela programmet vilar på samt idén om ett tillgängligt och attraktivt kulturarv. Hållbarhetsperspektiven ska vara centrala i arbetet. Region Västernorrlands kulturarvsstrateg arbetar främjande och utvecklande med kulturarvet i länet tillsammans med andra kulturarvsaktörer.

Stiftelsen Läns museet Västernorrland är den regionala institutionen för kulturområdet ”Museer och museernas kulturmiljöarbete” i Västernorrland. Uppdraget genomförs under det publika namnet Västernorrlands museum. Huvuduppdraget är att bevara och förmedla länets kulturarv, genom kunskapsuppbyggnad, samlingsförvaltning, samverkan med kunskapsinstitutioner och genom förmedling som utställningar, program och annan publik verksamhet. Stiftelsen äger flera kulturhistoriska miljöer i länet och har ett regionalt upptagningsområde för verksamheten inom framförallt kulturarv och kulturmiljö. Museibyggnad med magasin och Murbergets friluftsmuseum finns i Härnösand. Visionen för Västernorrlands museum är att vara den självklara mötesplatsen för dialog och kunskap om länets historia, samtid och framtid. Med mötesplats avses då alla kontaktytor museet har med omvärlden – i samverkan med civilsamhälle, professionell kultur och näringsliv, i möte med folkbildning och akademi, besöksnäring och upplevelser.

Region Västernorrland och Härnösands kommun är stiftelsebildare för Stiftelsen Läns museet Västernorrland och står tillsammans med Kulturrådet för huvudfinansieringen. Stiftelsen är en anslagsstiftelse med uppdrag att bedriva regional museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete samt hemslöjdsfrämjande. Museet är också en viktig och oberoende arena för samtidskultur och samtidskonst.

Föreningsarkivet Västernorrland är en viktig aktör i vår region inom kulturarvsområdet och ansvarar för de stora folkrörelsernas arkiv och föreningslivets kulturarv. Detta görs bland annat genom att samla in, vårda och digitalisera arkiv, tillhandahålla kompetent rådgivning till länets föreningar samt forskarservice och annan utåtriktad verksamhet. Dessutom gestaltas och förmedlas berättelser från regionens kulturarv genom pedagogisk verksamhet. Föreningsarkivet samverkar på nationellt plan för e-arkivutveckling.

Näringslivsarkiv i Norrland (NIN) är en arkivinstitution med ett regionalt uppdrag att bevara, tillgängliggöra och tillhandahålla historisk dokumentation från västernorrländska företag och västernorrländskt näringsliv. NIN:s ambition är att samla näringslivsarkiv för hela Norrland. Huvuduppgifterna är att samla in och ta hand om företagsarkiv, att lämna kvalificerade arkivtjänster åt företagen och att främja forskningen på företagsarkiv och är samverkansorgan mellan näringslivet och de vetenskapliga institutionerna.

Strategiska mål för kulturarv, museer och arkiv

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- kulturarvet är angeläget, fler berättelser främjas och människors historiska och kulturella medvetenhet stärks.
- kulturarvet är tillgängligt för alla och upplevs som en gemensam kunskapskälla.
- kulturarvet är en resurs för hållbar utveckling.
- alla samhällssektorer tar ett ökat ansvar för kulturarvet.
- hållbar demokratisk utveckling och framtida tillgång till kunskap har säkrats genom aktiv förvaltning av samlingar och arkiv.
- museer har en stark roll som lokala nav för kunskap, upplevelser och fri åsiktsbildning, genom kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet.
- kulturarvets roll och betydelse har stärkts genom samverkan med offentliga och ideella sektorn, kunskapsinstitutioner samt näringsliv.
- kulturarvet som resurs har utvecklats genom museernas publika arbete och genom dialog, delaktighet och medskapande.

Scenkonst

Scenkonstområdet omfattar flera uttryckssätt, denna kulturplan innehåller cirkus-, dans-, musik- och teaterverksamhet. Scenkonstområdet vilar på två ben: professionell och idéburen verksamhet. Båda är en tillgång och resurs för varandras verksamhet och engagemang. Mångfalden av utövare och arrangörer i länet skapar förutsättningar för att erbjuda en bra balans mellan spets och bredd. I Västernorrland finns dessutom många frilansande utövare och upphovspersoner som bidrar till att vi har ett högkvalitativt utbud där västernorränningarna får chans till möten med professionell kultur. Ett rikt föreningsliv bidrar till ett brett kulturutbud genom att skapa förutsättningar för arrangemang, skapande och utövande. Scenkonst bidrar till platser för samtal och möten och kan verka på flera nivåer av tillgänglighet.

Riksteatern Västernorrland (RTV) är en ideell förening inom den nationella folkrörelsen Riksteatern. RTV är en resurs för professionell teater, dans och samtida cirkus i länet, såväl för barn som vuxna. RTV är ett samverkansorgan och en resurs för länets kulturarrangörer med regionalt uppdrag att främja, förmedla och samordna professionell scenkonst till riksteaterföreningar och andra kulturarrangörer (kommuner, skolor, förskolor, bibliotek med flera) som arrangerar scenkonst för barn, unga och vuxna. Inom det regionala uppdraget ingår även att stärka och främja arrangörsutveckling för unga och vuxna samt att administrera Arrangörslyftet, som möjliggör professionella kulturarrangemang inom musik, teater, dans,

film, performance, föreläsningar och andra kulturella uttrycksformer. Samverkan med olika parter är nödvändiga för att kunna genomföra befintliga uppdrag och utvecklingsprojekt. Genom utvecklade former för samverkan mellan det offentliga och civilsamhället ökar vi tillgången till scenkonst i Västernorrland.

Scenkonst Västernorrland AB ägs av Region Västernorrland och Sundsvalls kommun som tillsammans med Kulturrådet finansierar grunduppdraget. Bolaget ska producera, förmedla, främja och utveckla professionell verksamhet inom musik-, teater-, dans- och filmkonstområdet. Kreativitet, mångfald och kvalitet ska präglade bolagets verksamhet. Scenkonst Västernorrlands prioriterade målgrupp är barn och unga. Bolaget bedriver en omfattande skapande verksamhet för barn och unga på deras fritid samt är den ledande aktören för scenkonst och film i skolan i länets alla kommuner. Här följer en beskrivning av Scenkonst Västernorrland AB:s verksamheter. Film Västernorrlands verksamhet beskrivs under rubriken Film och rörlig bild.

Norrdans är ett internationellt danskompani som arbetar med innovation och normkreativitet inom samtida dans och koreografi. Genom kommunalförbundet Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD) har kompaniet även ett uppdrag att turnera främst i de fyra norrlänen men även nationellt och internationellt. Kompaniet driver ett brett utbud av främjande aktiviteter som introducerar barn, ungdomar och vuxna till dans och rörelse. Hos Norrdans finns även Västernorrlands dansutvecklare, en regional resurs med uppdrag att stärka och utveckla dansområdet i länet.

Musik Västernorrland arbetar för och med musiklivet i hela länet. Verksamheten rymmer Nordiska Kammarorkestern, Nordiska Kammarensemblen, Nordiska Blåsarkvintetten och en turnéverksamhet för frilansmusiker inom genrer som jazz, konstmusik samt folk- och världsmusik. Nordiska Kammarorkestern (NKO) sprider västerländsk konstmusik till länets medborgare. NKO samarbetar med världsartister och skapar crossover-konserter. Ungdomsensemblar och mötesplatser för unga musiker är en viktig del av Musik Västernorrlands främjande arbete.

Teater Västernorrland är länets egen teater och producerar en bred repertoar av hög konstnärlig kvalitet för barn, unga och vuxna. Teatern finns nära publiken genom ett levande teaterhus och en bred turnéverksamhet. Med en fast skådespelarensemble och ett helt hus fyllt med ateljéer och verkstäder erbjuds lokalt producerad scenkonst. Teatern bedriver även en omfattande pedagogisk verksamhet för barn och unga, ger stöd till amatörteaterföreningar och erbjuder aktiviteter på fritiden.

Strategiska mål för scenkonst

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- scenkonsten når fler människor.
- vi verkar för breddat deltagande och bygger relationer med ny publik.
- arrangörsled och mottagarkapacitet är starka i hela länet.

- utbyten och samverkan på regional, interregional, nationell och internationell nivå bidrar till bredd och utveckling.
- barn och unga har jämlik tillgång till eget skapande och professionellt kulturutbud.
- nyskapande uttryck, konstnärlig kvalitet och en bredd av genrer och kulturuttryck främjas.
- möjligheterna för professionella kulturskapare inom scenkonst att verka och utvecklas är goda.
- tillgång till ett professionellt utbud i hela länet är möjligt genom återväxt och god kompetensförsörjning inom scenkonstområdet.
- möten mellan professionella och ideella aktörer skapar en scenkonst med både bredd och spets.

Spelkultur

Spelkulturen är en bransch och ett intresseområde som sysselsätter, engagerar och stimulerar en stor andel av befolkningen, inte minst barn och unga. Inom begreppet ryms olika former av spel och spelrelaterade grenar som till exempel digitala spel, rollspel, brädspel och lajv. Spelkultur har en stor roll i samhället när det handlar om att engagera människor i olika åldrar och skapa nya gemenskaper. Spelkulturen ger utlopp för kreativitet och gemenskap i en kulturform där medskapandet är starkt. Spel kan även vara en resurs för lärande. Interaktiva och digitala spel är en bransch under utveckling i Västernorrland.

Inom spelkultur används olika kulturformer ofta på nya sätt eller i nya kombinationer. Spelföreningar är idag viktiga kulturutövare och kulturaktörer i regionen. Spelkulturen är en kulturform som en stor del av befolkningen ägnar sig åt och i synnerhet unga. 80 procent av dagens unga ägnar sig åt digital spelkultur. Det är en kulturform som ständigt är i utveckling och som tar allt större plats i samhället.

Strategiska mål för spelkultur

2026 ska Västernorrland vara en plats där:

- vi har etablerade nätverk som ökar kunskapen om hur spelkulturområdet kan utvecklas.
- vi stödjer initiativ för en mer jämställd och öppen spelkultur.

Genomförande

Kulturplanens genomförande vilar på olika aktörers gemensamma arbete. Målsättningarna följs upp genom dialoger med samverkansparter och i de verktyg för uppföljning som utvecklats och anpassats för varje verksamhet. Kulturplanen kommer i sin helhet att följas upp löpande under planperioden samt vid periodens slut. För regional kulturpolitisk utveckling krävs flernivåsamverkan, långsiktig finansiering, överenskommelser och uppdrag samt strategiska insatser. Tillsammans är regionala institutioner, civilsamhället och ideella aktörer centrala för att uppfylla kulturplanens mål.

Arbetsätt

Vi har identifierat ett antal arbetsätt som kännetecknar hållbar samverkan och som skapar förutsättningar för att nå gemensamma målsättningar. Hur arbetsätten beaktas kommer att följas upp och utvärderas på en övergripande nivå.

Arbetsvillkor och arbetsmöjligheter

Hög kvalitet och efterfrågan innebär inte alltid att upphovspersonen får ut rimlig ersättning. Vi behöver följa arvodesrekommendationer och verka tillsammans för att professionella utövare ska kunna leva och utvecklas i Västernorrland. Upphovsrätt, MU-avtal, branschernas arvodesrekommendationer och ramavtal samt principerna om armlängds avstånd och konstnärlig frihet är viktiga. Stärkt dialog med konstnärliga centrubildningar som kan föra de professionella utövarnas talan är viktigt. Konstnärliga residens och stipendier är verktyg för att utövarna ska kunna fokusera på att utveckla sitt konstnärskap. Produktionsstöd, arvoderade konstnärliga uppdrag och avtal ger social trygghet för konstnärliga utövare.

Digitaliseringens möjligheter

Genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter kan vi bidra med ett verktyg för konstnärlig utveckling, fördjupning, ökad delaktighet och tillgänglighet. Vi behöver fortsätta att utveckla den digitala kompetensen för en jämlik tillgång till information och kunskap, samt för möjlighet till eget skapande och deltagande i konst- och kulturlivet. Kulturaktörerna behöver fortsatt stärka kompetensen inom digital förmedling och tillgängliga produktioner.

Förbättra våra förutsättningar

En förutsättning för att de gemensamma prioriteringarna ska kunna genomföras är att vi arbetar långsiktigt och strategiskt. Med siktet att bidra till lagar, regler och resurser som ger oss förutsättningar att nå våra mål, för vi fram så väl förslag till förbättringar, som behov och problem till nationell- och EU-nivå. I arbetet samverkar vi med andra aktörer, organisationer och geografier för att bli starka tillsammans och formulera tydliga budskap.

Gemensamma prioriteringar

För att målen ska nås behövs gemensam planering och gemensamma prioriteringar, så att medel och resurser kan verka tillsammans. Mål och prioriteringar behöver utvärderas i samverkan eftersom kulturplanens genomförande vilar på ett flertal organisationer,

institutioner samt ideella aktörer. För olika samverkansorgan ska årliga prioriteringar och aktivitetsplaner tas fram.

Jämlik tillgång

Kulturinstitutioner med regional och statlig finansiering har i uppdrag att nå ut i hela regionen och verka för jämlik tillgång, inte minst för barn och unga. För att alla ska ha möjlighet att delta utifrån sina förutsättningar kan särskilda anpassningar behövas. Dialoger med kommunala aktörer och stärkt samverkan med arrangörer, civilsamhälle och publik är viktiga verktyg för att säkerställa att kulturen når alla medborgare.

Kompetens

Omvärldsbevakning och sakkunskap är vägledande vid beslut. När kunskap behövs för att identifiera nödvändiga förändringar och satsningar genomförs utredningar eller översyner, så att förslag på förändringar och utveckling kan föreslås.

Långsiktighet

Verksamheterna behöver kunna planera långsiktigt och prioritera sitt grunduppdrag och överenskommen utveckling. Genom gemensamma finansieringsmodeller och överenskommelser skapas hållbara resurser.

Nya initiativ och projekt

Vi behöver vara öppna för nya initiativ och samverkan som gynnar hela regionen eftersom människor engagerar sig på nya sätt kring viktiga frågor. Utvecklingsprojekt och initiativ som leder till metodutveckling och ny kunskap är viktiga för både kulturområden och aktörer. Utvecklingsinitiativ som syftar till att etablera ny långsiktig verksamhet behöver bygga på gemensamma prioriteringar. Implementering och finansiering bör planeras tidigt. För att ta del i större utlysningar av medel på lokal, regional, nationell och EU-nivå samverkar vi för att underlätta för kulturaktörer att söka stöd till projekt och satsningar.

Strategiska samverkansformer

Effektiva och strategiska samverkansformer är en förutsättning för att nå målen, inte minst genom medfinansiering av utvecklingsåtgärder. Regionens aktörer behöver agera tillsammans, skapa möjligheter för gemensamma resurser och utveckla strategisk kompetens. Befintliga samverkansstrukturer, nätverk och uppdrag ska ses över och utvecklas kontinuerligt för att nå sina syften.

Samverkan

För genomförandet av kulturplanen är funktionell samverkan central. Det betyder att vi använder oss av de samverkanskonstellationer som är mest funktionella för att nå målen i det regionala utvecklingsarbetet. För att samverkan också ska vara effektiv är det viktigt att syftet beskrivs tydligt och att samverkan kan ske både i mer formaliserade och tillfälliga strukturer. Planering, arbetsordning och ansvar ska tydliggöras i respektive samverkansstruktur. Årliga prioriteringar för samverkan, utifrån kulturplanens målsättningar, ska tas fram gemensamt.

Viktiga samverkansformer

Kulturaktörer i länet bjuds in till dialoger och mötesplatser i syfte att möjliggöra utvecklingsåtgärder och initiativ. Strukturer för att skapa sektorsövergripande samverkan är vitala för regional utveckling. Inom varje kulturområde finns en mängd viktiga nätverk och samverkansstrukturer. Här presenteras ett urval av samverkansorgan som bidrar till kulturplanens uppfyllande.

Länets kommuner är viktiga aktörer i kulturplanens genomförande. Kommunala verksamheter som kulturskolor, folkbibliotek, konsthallar och museer är betydande mötesplatser och arenor för kultur. Regelbundna och utmaningsdrivna samverkansforum är viktiga för kulturplanens genomförande eftersom målsättningarna kräver samverkan mellan kommunal och regional nivå. Ett kulturforum som främjar kulturutveckling samt regional och interkommunal samverkan utifrån gemensamma målsättningar är en förutsättning för kulturplanens genomförande.

Ett aktivt föreningsliv och en stark ideell sektor ger invånarna både social gemenskap och livskvalitet. Samverkan med civilsamhällets aktörer är en förutsättning för ett rikt kulturliv i hela länet. För kulturplanens genomförande sker samverkan främst med distriktsorganisationerna som i sin tur samlar de lokala aktörerna.

För formell dialog med de professionella utövarna genomförs samråd med representanter för medlemsorganisationerna i Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) tillsammans med Region Jämtland Härjedalen.

Arrangörslyftet är en långsiktig samverkan där länets kommuner, Region Västernorrland och Scenkonst Västernorrland tillsammans växlar upp medel för kulturarrangemang i regionens kommuner. Arrangörslyftet administreras av Riksteatern Västernorrland.

Kulturarv i Västernorrland och Västernorrlands hembygdsråd är viktiga nätverk för genomförandet av Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland. Samverkan sker även fortlöpande med Länsstyrelsen Västernorrland genom implementering och uppföljning av det gemensamma programmet.

Det finns ett nätverk för utveckling av det främjande arbetet inom de regionala kulturverksamheterna. Nätverket är en förutsättning för att skapa regional samverkan och samordning över kultur- och konstformer.

Kultur i norr är de fyra nordligaste regionernas samverkansstruktur för konst- och kulturpolitisk utveckling, utifrån gemensamma målsättningar i det kulturpolitiska positionspapperet. Inom Kultur i norr genomförs bland annat mötesplatser, kunskapshöjande insatser och dialoger med viktiga aktörer. Samverkan inom olika konst och kulturområden sker bland annat genom kulturpolitisk samverkan, fortbildningsinsatser, kollegialt utbyte, utvecklingsinsatser och utbudssamverkan. Västernorrland ser en styrka i att samverka med de övriga regionerna i norr utifrån gemensamma prioriteringar och förutsättningar. Genom en fortsatt utveckling av norrlänssamarbetet kan gemensamma utmaningar överbryggas och tillgängligheten till kultur öka. Norrland ser särskilt ett behov av att utveckla det kollegiala samarbetet kring analys och uppföljning av det stående arbetet med kulturplanprocessen.

Genom kommunalförbundet Norrlands nätverk för musikteater och dans (NMD), där regionerna Jämtland Härjedalen, Norrbotten, Västerbotten och Västernorrland ingår, görs musikteater och dans tillgänglig för alla i de fyra nordligaste regionerna. NMD har statligt stöd för att skapa förutsättningar för turnéutbyte i de fyra nordligaste regionerna. De ensembler som ingår i nätverket är Norrlandsoperan, Norrdans, barn- och ungdomsoperan inom Estrad Norr, samt Piteå kammaropera.

Uppdrag och uppföljning

Region Västernorrland ansvarar för kulturplanens uppföljning samt för att utforma metoder och genomföra utvärdering. Eftersom kulturplanen är en del av det regionala utvecklingsarbetet bidrar den till uppföljningen av RUS.

Utifrån kulturplanens mål tar verksamheterna inom kultursamverkansmodellen fram årliga prioriteringar. Prioriteringarna, tillsammans med identifierade utvecklingsområden, ligger till grund för Region Västernorrlands ansökan om statligt stöd från Kulturrådet. Kulturplanen och de årliga prioriteringarna följs upp genom samråd, dialoger och skriftliga redovisningar. Statistik redovisas i kulturdatabasen, det verktyg som Kulturrådet tillhandahåller. Kultursamverkansmodellen följs även upp genom särskilda uppgiftsinsamlingar och dialoger med det samverkansråd som är kopplat till Kulturrådet.

Kulturplanens mål är styrande för bedömningen av regionala verksamhetsstöd, utvecklingsmedel, projektstöd och stipendier. Stöden hanteras utifrån fastställda riktlinjer för stödgivning. Organisationer med regionala anslag förväntas följa gällande riktlinjer, branschstandarder och arvodesrekommendationer i sin verksamhet. För verksamheter med större regionalt anslag tas uppdragsbeskrivningar fram som följs upp årligen i samråd. För samfinansierade verksamheter tas ägardirektiv och uppdragsavtal fram gemensamt med

stiftelsebildare samt aktieägare och verksamheterna följs då upp utifrån ägarpolicy och gällande riktlinjer.

Finansiering

I kultursamverkansmodellen samfinansieras kulturplanens genomförande av ett samspel av regionala, statliga och kommunala medel. Här finns möjligheter till flernivåsamverkan.

Regionen fattar årligen beslut om finansiering i ordinarie budgetprocess. De beslutade verksamhetsanslagen växlas sedan upp med statliga medel. Storleken på de statliga medlen bygger dels på de prioriteringar och utvecklingsområden som beskrivits i ansökan och dels på regionens ekonomiska ambitioner. De årliga verksamhetsanslagen kan kompletteras med hjälp av statliga utvecklingsmedel: tillfälliga medel för utveckling av verksamhet eller projekt. Även dessa kräver en samverkanslogik mellan flera parter.

För regionala kulturverksamheter där regionen är delägare liksom stiftelsebildare tillsammans med en kommun matchas det regionala och statliga stödet med kommunala stöd enligt avtal.

För att samverkansmodellen ska vara ett verktyg för utveckling krävs ökade resurser för nya kulturområden och särskilda insatser.

Genomförda dialoger

- 2021
- 25 februari – Nätverksträff regionala kulturkonsulenter
 - 16 mars – Samverkansträff med verksamheter inom KSAM
 - 25 mars – Kulturdiallog
 - 9 april – Regional dialog Kulturrådet
 - 14 april – KLYS-samråd
 - 14 april – Workshop Teater Västernorrland
 - 15–16 april – Nationell Samverkanskonferens, Kulturrådet
 - 15 april – Uppföljningsdialog Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland
 - 16 april – Kulturforum
 - 16 april – Workshop Regional biblioteksverksamhet
 - 19 april – Dialog Västernorrlands Hembygdsförbund
 - 19 april – Workshop Hemslöjdsverksamheten
 - 19 april – Workshop Föreningsarkivet
 - 19 april – Workshop Musik Västernorrland
 - 22 april – Workshop Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland
 - 22 april – Ägarforum Scenkonst Västernorrland AB
 - 23 april – Workshop Riksteatern Västernorrland
 - 26 april – Workshop Norrdans
 - 29 april – Workshop Konst Västernorrland
 - 4 maj – Dialog Synskadades Riksförbund
 - 10 maj – Dialog Kulturarv Västernorrland
 - 10 maj – Dialog Folkbildning
 - 12 maj – Workshop Näringslivsarkiv i Norrland
 - 4 juni – Dialog Viermie K
 - 23 augusti – Intern Kulturplanworkshop
 - 24 augusti – Dialog kulturella och kreativa branscher
 - 24 augusti – Dialog designområdet
 - 31 augusti – Klusterdialog Musikområdet
 - 1 september – Klusterdialog Teater, dans och cirkus
 - 6 september – Klusterdialog litteratur, läsfrämjande och bibliotek
 - 9 september – Klusterdialog Kulturarv och kulturmiljö
 - 13 september – Klusterdialog slöjd, form och bildkonst
 - 21 september – Klusterdialog film och rörlig bild
 - 1 oktober – Kulturting Norr tillsammans med Kultur i Norr
 - 7 oktober – Kommundialog Örnköldsvik
 - 13 oktober – Samverkansträff
 - 14 oktober – Dialog Konstnärsnämnden och Kultur i Norr
 - 18 oktober – KLYS-samråd med Jämtland Härjedalen
 - 19 oktober – Inspirationsdag KKN
 - 21 oktober – Kommundialog Timrå
 - 22 oktober – Kommundialog Kramfors
 - 26 oktober – Ägarforum Scenkonst Västernorrland AB

27 oktober – Kommundialog Sundsvall
28 oktober – Dialog Folkhögskolor
29 oktober – Dialog besöksnäring
8 november – Kommundialog Ånge
8 november – Dialog arrangörer
9 november – Dialog kulturella och kreativa branscher
10 november – Advisory Board Örnsköldsvik
15 november – Dialog lokalägande föreningar
16 november – Dialog Scenkonst Västernorrland AB
16 november – Dialog Stiftelsen Läns museet Västernorrland
16 november – Kommundialog Sollefteå
17 november – Mittnordiska kulturdagar
18 november – Dialog Besöksnäringen
18 november – Kommundialog Härnösand
18 november – Dialog Riksteatern Västernorrland
21 november – Dialog Ideell kulturallians
25 november – Morgonsamling Regional utveckling
26 november – Kulturforum
26 november – Dialog Föreningsarkivet
28 november – Dialog Folkhögskolor RVN
30 november – Dialog Hemslöjdskonsulenterna
3 december – Dialog Näringslivsarkiv i Norrland
3 december – Dialog Regional Biblioteksverksamhet
6 december – Dialog Konst Västernorrland
8 december – Dialog Arrangörer
16 december – Dialog Tillgänglighet
20 december – Dialog Folkbildning Mittnorrland
22 december – Dialog Kulturskolor

2022

10 januari – Dialog nationella minoriteter
2 februari – Framtidsdag förankring
14 februari – KLYS-samråd med Jämtland Härjedalen förankring
17 februari – Nätverksträff regionala kulturkonsulenter förankring
18 februari – Kulturforum förankring
22 februari – Konsthandläggarna förankring
22 februari – Stiftelsen Läns museet Västernorrland förankring
23 februari – Film Västernorrland förankring
24 februari – Teater Västernorrland förankring
24 februari – Musik Västernorrland förankring
24 februari – Norrdans förankring
25 februari – Konst Västernorrland förankring
3 mars – Regional utveckling förankring
3 mars – Föreningsarkivet förankring
3 mars – Stiftelsen Läns museet Västernorrland förankring